

**БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО**

1000 София, ул. “Сердика”, № 4, ет.ІІІ, тел. 02 987-49-02, e-mail: ipn_ban@bas.bg

Р Е Ц Е Н З И Я

от проф. д-р Ирена Цонева Илиева

член на научното жури съгласно Заповед № 1023/30.04.2018 г. на Ректора на Югозападния университет „Неофит Рилски“ проф. д-р Борислав Юруков за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност Международно право и международни отношения, професионално направление 3.6. Право, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки на

Еньо Енев Савов

**на тема „СЪВЕТ ЗА СИГУРНОСТ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА
ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ – ВАРИАНТИ ЗА РЕФОРМА”**

I. Кратки биографични данни за докторанта

Еньо Енев Савов е роден във Виена, Австрия през 1988 г. Завършил е право в Нов български университет през 2013 г. От 2014 г. е докторант по Международно право и международни отношения в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“. Има специализации в Техническия университет и Дипломатическия институт при министъра на външните работи на Р България. В момента е главен експертен съветник в Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове в Народното събрание. Владее отлично английски и много добре немски език.

II. . Общо описание на представения дисертационен труд

Дисертационният труд има за предмет на изследване предложенията за реформи на главния орган на ООН по поддържане на международния мир и сигурност – Съвета за сигурност. Въпреки отделни статии по въпроса, проблемът не е бил предмет на цялостно и

задълбочено изследване в българската специализирана литература по международно публично право и международни отношения. Темата несъмнено е дисертабилна и представлява голям теоретичен и практически интерес.

Представен е дисертационен труд в обем от 213 страници (включително съдържанието и списъка на изпозваната литература) и 100 бележки под линия. Той е структуриран в увод, три глави, заключение и списък на използваната литература. Структурата е логична и отразява предмета на изследването, Съдържанието на главите е балансирано с лек превес има Глава Първа.

В увода Е. Савов обосновава значението на проблематиката на световната организация, обекта и предмета на изследване.

Основната теза на дисертационния труд е ясно формулирана: „Организацията на обединените нации е резултат на исторически компромис между държавите в края на Втората световна война и нейното положително влияние и роля в съвременните международни отношения не подлежат на съмнение! Необходимо е непрекъснато подобряване и усъвършенстване на нейната структура и дейност, за да отговаря най-ефективно на изискванията на международната среда, в която съществува и действа (с. 12).

Глава Първа (в обем от 65 с.) е посветена на възникването и историческото развитие на международните организации като форма на сътрудничество между държавите, както и на правната им същност.

Направен е кратък преглед на „прототипите” на съвременните международни организации от дълбока Древност, през Централна комисия за навигацията по река Рейн, създадена на Виенския конгрес 1815 г., международните административни съюзи от края на 19 в., (като илюстрация е представен Световния пощенски съюз, създаден през 1874 г. в Берн).

Направени са класификация на международните междуправителствени организации по различни признаци. В категоризацията на междуправителствени и неправителствени организации е разгледан Международния комитет на червения кръст. Направено е разграничение между МКЧК и Международната федерация на Червения кръст и Червения полумесец, които обединяват националните червенокръстки дружества.

§ 2 на Глава Първа е посветен на правната същност на международната организация. § 2.1. изследва задължителните компоненти на международната организация. Сред тях са посочени: международен договор, съответстващ на съвременното международно право; конкретни цели; самостоятелни права и задължения; съответствие с императивните норми на съвременното международно право (*jus cogens*). За съжаление авторът възпроизвежда определението, дадено от А. Шишков и не внася никакви собствени виждания.

§2.2. е посветен на юридическата същност на международната организация и нейната правосубектност.

§ 3 разглежда Обществото на народите (ОН) като първата универсална международна организация. В историческото изложение не е посочено, че Уставът на ОН е част Първа от Версайския договор между съюзените и обединени държави и Германия от 28 юни 2919 г.(членовете 1 – 26).

Представено е съдържанието на Устава на ОН. Авторът е анализирал причините за провала на ОН. Откроява се добрият анализ на липсата на забрана за война в множество текстове на Устава.

Интерес представлява § 3, който представя заслугите на българина инж. Никола Димков в качествения от Е. Савов като „забележителен труд“, озаглавен „Звезда на съгласието“.

§ 4 проследява създаването на ООН. Тук, за съжаление, е пропусната Московската среща на министрите на външните работи на САЩ, СССР и Великобритания на 30 октомври 1943 г., на която авторът се спира в друга глава. Последователно са представя основните цели на организацията, основните принципи (§4.1.), главните органи на ООН в светлината на проблемите и предизвикателствата пред тях: Общото събрание, Съвета за сигурност (само маркиран), Икономическия и социален съвет; Съвет по попечителство; Международния съд; Секретариат (§ 4.2).

Глава Втора (в обем от 52 с.) има за предмет Съвета за сигурност като главен орган за поддържане на международния мир и сигурност. Тук са намерили място и посочването на поправките в Уставал §2.2. е озаглавен „Правна уредба на Съвета за сигурност“. Е. Савов е направил сполучлива класификация на актовете, които приема Съвета за

сигурност. § 2.3. представя състава, основните функции и пълномощията на Съвета за сигурност на ООН, както и участия на България в този орган. Сред правомощията е отделено място и на мироопазващите му функции.

§ 2.4. анализира особености на процеса на взимане на решения в Съвета за сигурност на ООН. Този параграф има приносен характер, защото авторът разкрива правната същност на актовете, приемани от Съвета за сигурност: резолюции, решения и официални изявления на Председателя.

§ 2.5. изследва практическото прилагане на правото на вето от постоянните държави членки на Съвета за сигурност на ООН. Е. Савов представя официално статистически данни за прилагането на правото на вето от отделните страни-постоянни членки (най-много е прилагано от СССР/Руската федерация) и по региони. Интерес представлява и представеното от автора т.нар „скрито вето“, за което няма официална статистика.

§ 2.6. е посветен на взаимодействие между Съвета за сигурност и Общото събрание на ООН. Посочена е корелацията на правомощията между двата органа съгласно чл. 12 от Устава на ООН. Е. Савов правилно застъпва тезата, че „... Съветът за сигурност не е орган, който се намира под контрола или в някаква форма на подчинение на Общото събрание“. Авторът достига до обоснован извод, че „Съвсем ясно е открито желанието на създателите да разграничат функциите и компетенциите на главните органи на ООН като една от основните предпоставки за ефективната и особено оперативна дейност на световната организация“.

Глава Трета (57 с.) е посветена на ролята и мястото на Съвета за сигурност в съвременните международни отношения и необходимостта от реформи. В § 3.1. се анализира системата на международните отношения в началото на нашия век в контекста на глобализацията.

§ 3.2. е същностен за дисертационния труд. В него Е. Савов прави преглед на основни предложения и планове за реформа на Съвета за сигурност на ООН след 1990г. Авторът правилно поставя проблематиката в тази част на изложението в контекста на общата реформа на световната организация. Представени са двете основни предложения

за реформи на Съвета за сигурност: Проектът на т.нар. „Кафе-клуб“ и на групата Г-4 (Бразилия, Германия, Индия, Япония). Е. Савов сочи общите черти- и двата проекта предвиждат увеличаване на членовете на Съвета за сигурност до 25, както и предложението за две места за държавите от Източноевропейската група.

В § 3.3. са представени т. нар. План А и План Б на бившия генерален секретар на ООН Кофи Анан: предложения за евентуални нови постоянни членове на Съвета за сигурност на ООН, както и възможните кандидати за нови членки.

В § 3.4. авторът разсъждава критично върху възможните проблеми и решения във функционирането на Съвета за сигурност при условие на увеличаване на неговите членове (постоянни и непостоянни).

Споделям напълно извода на автора, че ООН има необходимост от реформи. Е. Савов обосновава в тази част реформиран Съвет за сигурност от 25 държави-членки, от които девет (9) постоянни и шестнадесет (16) непостоянни. Авторът на дисертационния труд изразява мнение, че броят на държавите постоянни членки следва да бъде 11. При тази хипотеза Е. Савов обосновава кои държави могат да претендират за тези 6 „вакантни“ места. В крайна сметка той очертава два възможни варианта на Съвет за сигурност от 25 държави: обща бройка на евентуалния нов Съвет за сигурност – 25 държави, от които 9 (11) постоянни и 16 (14) непостоянни държави членки.

Споделям извода на автора, че „...в момента никой от т.нар. „велики сили“, особено тези, които влизат в състава на Съвета за сигурност, не са заинтересовани от премахването на „правото на вето“.

В § 3.5. авторът представя позицията на България по повод необходимостта от реформи

§ 3.6. има прогностичен характер. В него Е. Савов си задава въпроса „ООН – накъде“ относно бъдещето на международната организация. Авторът прави обоснован извод, че „Въпреки сочените с основание недостатъци на световната организация, въпреки пропуснатите или не докрай използвани възможности за решаване на много от световните проблеми, ООН се утвърди в живота на съвременното човечество и едва ли има

здравомислещ политик, държавник или обикновен гражданин на света, който да отрича или да не признава ползата от нея“.

В заключението авторът обобщава тезите, апробирани в хода на изложението. „Няма съмнение, че краят на „Студената война“ откри възможност за изграждането на световна система за колективна сигурност така, както това е предвидено в Устава на ООН“.

III. Оценка на научните и практически резултати и приноси на дисертационния труд.

Сред общотеоретичните приноси следва на първо място да посоча избора на предмета на изследване: въпреки безспорното значение на ООН и на участието на Р България в нея, в българската специализирана литература няма актуално изследване, посветено на трансформациите и предизвикателствата пред организацията. Въпросът за реформата на Съвета за сигурност не е бил изследван специално в нашата страна.

Други теоретични приноси:

- Изясняването на правната същност на резолюциите на Съвета за сигурност по глава VII от Устава „Действия в случай на заплахи срещу мира, нарушения на мира и актове на агресия“.
- Важен теоретичен принос на дисертационния труд е формулирането на предложение правото на вето да бъде автоматично придадено на евентуални нови постоянни членки на Съвета за сигурност.
- Пълният анализ на съотношението на правомощията на Общото събрание и Съвета за сигурност на ООН;
- Изказано собствено становище по разликата между термините „спор“ и „положение“, което може да застраши международния мир и сигурност. Споделям авторовото виждане, че „положението“ предшества „спора“.

- Разглеждането на предложенията за реформа на Съвета за сигурност в контекста на състоянието на системата на международните отношения в началото на 21 век и новите предизвикателства: глобализацията, новия световен икономически ред, борбата срещу тероризма и др.

Трудът има и някои практически приноси на труда, сред които: критичното представяне на липсата на мандат на СС за въздушните удари над бивша Югославия и началото на войната в Ирак. На следващо място Е. Савов критично оценява пропусъкът България да се кандидатира за непостоянна членка на Съвета за сигурност през 2016 г. с мандат 2018-2019 г. Интерес представлява частта, посветена на заслугите на българина инж. Никола Димков.

За общите научни достойнства и приноси на труда съществено значение има и фактът, че в периода на завършването на дисертационния труд Е. Савов има отпечатани три статии по темата на доктората.

IV. Критични бележки и препоръки

Въпреки добре разработения дисертационен труд и ясно поставената научно-изследователска задача, следва да се отразят някои критични бележки. Сред тях са някои повторения в изложението: дублиране на историята на създаването на ООН – в Глава първа и Втора, повторение на правомощията на Общото събрание в Глава Първа и Глава Втора. В Глава Първа има пропуски в хронологията, които са „запълнени“ в Глава Втора

Не споделям тезата на автора, изразена в § 2.4. на Глава Втора, че „Договаряйки Устава на световната организация, държавите учредителки са приели доброволно да прехвърлят с този международен документ повече свои суверенни права в определени области¹, в т.ч. и правото да взема задължителни за всички тях решения“. В международноправната доктрина няма спор, че Уставът на ООН е класически многостранен универсален международен договор и обвързването с решенията на Съвета за сигурност е резултат от договореност въз основа на насрещни съвпадащи волеизявления, а не от прехвърляне на суверенни права.

Има терминологични пропуски, като например използването на старото название на Организацията Ислямска конференция, която сега се нарича Организация за ислямско сътрудничество.

Не е използвана нова релевантна литература в материята на правото на международните организации от български автори, както и други нови изследвания в областта на правото на ООН.

Посочените критични бележки не са от съществено значение и не се отразяват на качеството на дисертационното изследване и отличното впечатление от него.

V. Заключение:

Изложените преценки за научните приноси на разглежданото дисертационно изследване и направените препоръки могат да послужат като основа за оценката на научната подготовка и качества на докторанта.

Изборът на темата на изследването, способността да се работи прецизно с голяма по обем специализирана литература, уменията за формулиране на собствени дефиниции доказват формирани способности и умения за научноизследователска дейност.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Р България, на чл. 27 от Правилника за неговото прилагане и на Вътрешните правила на Югозападния университет „Неофит Рилски”, поради което **давам положителна оценка на дисертационния труд** и препоръчвам научното жури да присъди на Еньо Енев Савов образователната и научна степен „доктор” по право/международно право и международни отношения.

София, 27 юни 2018 г.

Проф. д-р Ирена Илиева